

UvA-DARE (Digital Academic Repository)

Adolescent sexual risk behavior on the internet

Baumgartner, S.E.

Publication date
2013

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Baumgartner, S. E. (2013). *Adolescent sexual risk behavior on the internet*. [Thesis, fully internal, Universiteit van Amsterdam].

General rights

It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations

If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please Ask the Library: <https://uba.uva.nl/en/contact>, or a letter to: Library of the University of Amsterdam, Secretariat, Singel 425, 1012 WP Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

Nederlandse Samenvatting

Tegenwoordig brengen adolescenten veel van hun vrije tijd door op het internet. Gezien de belangrijke rol die seksualiteit speelt tijdens deze fase van de ontwikkeling, is het aannemelijk dat adolescenten het internet gebruiken om hun seksuele nieuwsgierigheid te bevredigen en hun seksualiteit verder te ontdekken (Boies, Cooper, & Osborne, 2004; Subrahmanyam & Smahel, 2011; Valkenburg & Peter, 2011). Tegelijkertijd wordt deze ontwikkelingsfase gekenmerkt door een toename in risicogedrag (e.g. Dahl, 2004; Steinberg, 2007). Daarom wordt gesteld dat het internet adolescenten nieuwe mogelijkheden biedt om seksueel risicogedrag te vertonen. Ondanks de vele zorgen die bestaan over dit probleem, is wetenschappelijk onderzoek beperkt. Het doel van dit proefschrift is om hier verandering in te brengen door een volledig beeld te schetsen van online seksueel risicogedrag tijdens de adolescentie.

In dit proefschrift is gekeken naar a) de prevalentie van online seksueel risicogedrag onder Nederlandse adolescenten, b) de demografische, cognitieve, psychologische, sociale en culturele voorspellers van online seksueel risicogedrag, c) de relatie tussen online en offline seksueel risicogedrag, en ten slotte d) de relatie tussen online seksueel risicogedrag en negatieve online ervaringen.

Methode

De hoofdstukken van dit proefschrift zijn gebaseerd op zowel een longitudinale als een cross-nationale studie. De longitudinale data omvat 1,765 Nederlandse adolescenten in de leeftijd van 12 tot 18 jaar. Deze adolescenten zijn op vier momenten met tussenpozen van zes maanden ondervraagd. De longitudinale dataset maakte het mogelijk om de ontwikkeling van online seksueel risicogedrag tijdens deze periode in kaart te brengen, alsmede de voorspellers en uitkomsten vast te stellen. Tijdens het eerste meetmoment hebben tevens 1,026 Nederlandse volwassenen (19 tot 85 jaar oud) deelgenomen aan de studie. Door zowel adolescenten als volwassenen te ondervragen was het mogelijk om online gedragingen, percepties en ervaringen te vergelijken tussen deze twee groepen.

Om de focus van dit proefschrift te verbreden en niet alleen uitspraken te doen over Nederlandse adolescenten, is een cross-nationale dataset geanalyseerd. Deze bestond uit informatie over het online seksueel risicogedrag van 14,946 adolescenten in de leeftijd van 11 tot 16 jaar die afkomstig waren uit 20 Europese landen (EU Kids Online project). In het bijzonder onderzoekt deze studie één specifiek type online seksueel risicogedrag, namelijk

sexting. Sexting is het versturen of plaatsen van seksuele berichten via elektronische apparaten. Vergelijkend onderzoek tussen landen verschaft unieke informatie en heeft verschillende voordelen. Ten eerste maakt een cross-nationale studie het mogelijk de prevalentie van online seksueel risicogedrag tussen verschillende Europese landen te vergelijken. Ten tweede maakt zo'n studie het mogelijk om culturele factoren tussen landen te vergelijken met individuele factoren als voorspellers voor online seksueel risicogedrag. Ten slotte biedt het de unieke mogelijkheid te onderzoeken of individuele voorspellers van online seksueel risicogedrag voor de verschillende landen overeenkomen of verschillen.

Belangrijkste Bevindingen

Hoofdstuk 2. In de eerste studie van dit proefschrift worden de ervaringen met online seksueel risicogedrag en ongewilde online seksuele verzoeken onder 1,765 Nederlandse adolescenten en 1,026 Nederlandse volwassenen vergeleken. Daarnaast werd gekeken naar leeftijd- en sekseverschillen in de voordelen en nadelen die worden toegeschreven aan online seksueel risicogedrag (risico-percepties). De belangrijkste bevinding was dat – in tegenstelling tot de verwachtingen – volwassenen en adolescenten weinig verschillen in online seksueel risicogedrag en hun inschatting van de bijbehorende voor- en nadelen. Jongens en mannen vanaf 14 jaar vertoonden het meeste online seksueel risicogedrag. Daarnaast ontvingen meisjes en vrouwen tussen de 14 en 29 jaar het vaakst ongewilde online seksuele verzoeken. Alle leeftijdsgroepen schatten de nadelen van online seksueel risicogedrag hoog in en schatten de voordelen laag in.

Hoofdstuk 3. In hoofdstuk 2 wordt aangetoond dat adolescenten de nadelen die samenhangen met online seksueel risicogedrag hoog inschatten. Desondanks zijn er individuele verschillen in de risicopercepties omtrent online seksueel risicogedrag. In hoofdstuk 3 wordt daarom onderzocht in hoeverre de individuele verschillen in deze percepties gerelateerd zijn aan gedragsverschillen. We hebben gekeken of adolescenten die minder nadelen en meer voordelen zien, degenen die zich minder kwetsbaar voelen, en degenen die denken dat hun vrienden risico's nemen, zelf meer online seksueel risicogedrag vertonen. De inschatting van de nadelen, hun eigen kwetsbaarheid, en het ingeschatte aantal vrienden dat online seksuele risico's neemt, voorspelden de mate van online seksueel risicogedrag zes maanden later. Hierbij bleek dat het ingeschatte aantal vrienden dat risico's neemt verreweg de meest consistente en sterkste voorspeller was van online seksueel risicogedrag. Deze bevindingen onderstrepen de invloed van leeftijdsgenoten op het online seksueel risicogedrag van adolescenten.

Hoofdstuk 4. In hoofdstuk 4 wordt de rol van de normen van vrienden (groepsnormen) verder toegelicht. De sociale-norm-theorie stelt dat de invloed van

leeftijdsgenoten gebaseerd is op het beeld dat adolescenten hebben over de normen van hun vrienden. In hoofdstuk 4 wordt op vier meetmomenten onderzocht wat de invloed van zowel descriptieve als injunctieve groepsnormen met betrekking tot online seksueel risicogedrag is. Twee *cross-lagged* structurele vergelijkingsmodellen ondersteunen de bevindingen van het vorige hoofdstuk: adolescenten waarvan de vrienden online seksueel risicogedrag vertonen, vertonen dit gedrag zelf ook meer op een later moment. Descriptieve groepsnormen voorspelden online seksueel risicogedrag op alle vier de meetmomenten. Injunctieve groepsnormen voorspelden ook online risicogedrag, hoewel in mindere mate en op een minder consistente manier dan descriptieve groepsnormen. Deze resultaten impliceren dat online risicogedrag, net als offline risicogedrag, vooral wordt beïnvloed door wat vrienden doen en wat hun normen zijn.

Hoofdstuk 5. In het vijfde hoofdstuk worden twee cruciale aspecten van online seksueel risicogedrag besproken: de ontwikkeling van online seksueel risicogedrag van vroege tot late adolescentie en de relatie tussen online en offline seksueel risicogedrag. Op basis van *groepsgebaseerde modellering* vonden we substantiële verschillen in de ontwikkeling van online en offline seksueel risicogedrag over de tijd. Voor online seksueel risicogedrag konden drie groepen met verschillende ontwikkelingstrajecten worden geïdentificeerd. Eén grote groep adolescenten vertoonde geen seksueel risicogedrag gedurende de adolescentie (70%). Een tweede groep vertoonde een matig niveau van seksueel risicogedrag (24%) en een derde groep vertoonde een verhoogd niveau van seksueel risicogedrag (6%). De matige en verhoogde risicogroepen volgden het typische ontwikkelingstraject van risicogedrag dat bestaat uit een stijging tussen vroege en mid-adolescentie, een piek in de midden adolescentie en daarna een daling. Verder liet een *dual trajectory* analyse zien dat online en offline seksueel risicogedrag sterk aan elkaar gerelateerd zijn. Ten slotte liet deze studie zien dat adolescenten die een verhoogd niveau van online seksueel risicogedrag vertoonden minder tevreden waren met hun leven, een hoger niveau van sensatiezucht hadden, uit minder hechte families kwamen en lager opgeleid waren.

Hoofdstuk 6. Hoofdstuk 5 liet duidelijk zien dat adolescenten specifieke ontwikkelingstrajecten van risicogedrag volgen. Verwacht kan worden dat het frequent en consequent vertonen van online seksueel risicogedrag gepaard gaat met negatieve online ervaringen. Het doel van hoofdstuk 6 was te onderzoeken of het volgen van meer 'problematische' ontwikkelingstrajecten van online seksueel gedrag gerelateerd is aan drie vormen van negatieve online ervaringen: ontvangen van ongewilde online seksuele verzoeken, online lastiggevallen worden en piekeren over online ervaringen. Zoals verwacht, rapporteerden de adolescenten in het verhoogd ontwikkelingstraject van online seksueel risicogedrag (6%) meer negatieve online ervaringen op alle meetmomenten.

Adolescenten in dit ontwikkelingstraject hebben dus meer kans op verschillende negatieve ervaringen op het internet.

Hoofdstuk 7. Het doel van het laatste hoofdstuk van dit proefschrift was om het onderzoek naar online seksueel risicogedrag onder Nederlandse adolescenten te verbreden naar adolescenten in heel Europa. Door analyse van een cross-nationale dataset met adolescenten uit 20 Europese landen, worden in dit hoofdstuk de individuele en culturele voorspellers van *sexting* onderzocht. Verder werd in deze studie onderzocht of de individuele voorspellers van *sexting* per land verschillen. Multilevel analyses lieten zien dat leeftijd, sensatiezucht en de frequentie van internetgebruik in alle landen *sexting* voorspelden. De invloed van sekse verschilde per land. Hoewel culturele kenmerken (traditionele waarden, BNP, toegang tot breedband) *sexting* niet direct voorspelden, voorspelde traditionalisme van een land wel sekseverschillen in *sexting*. In meer traditionele landen bleken jongens vaker te *sexten* dan meisjes. In minder traditionele landen waren deze sekseverschillen minder prominent of zelfs omgekeerd. De resultaten geven aan dat in onderzoek naar *sexting* of online seksueel risicogedrag in het algemeen rekening moet worden gehouden met de culturele context om een volledig beeld te krijgen van dit gedrag.

Conclusie

De studies gepresenteerd in dit proefschrift vormen tezamen een belangrijke bijdrage aan ons begrip van online seksueel risicogedrag van adolescenten. Een van de belangrijkste bevindingen van dit proefschrift is dat online seksueel risicogedrag zich beperkt tot een kleine groep adolescenten. Het merendeel van de adolescenten vertoont dit gedrag niet en is zich bewust van de risico's die hieraan verbonden zijn. Deze bevindingen nuanceren eerdere zorgen over de mate van dit gedrag onder de jeugd. In tegenstelling tot de angst van ouders en het publiek (Turow, 1999; Wartella, 2001; Ybarra, Mitchell, Finkelhor, & Wolak, 2007) komt online seksueel risicogedrag niet massaal voor onder tieners, maar blijft het beperkt tot slechts een kleine groep adolescenten. Echter, deze kleine groep adolescenten verdient wel extra aandacht. Dit proefschrift laat zien dat jongeren met een verhoogd online seksueel risicogedrag ook meer offline seksueel risicogedrag vertonen en vaker worden lastig gevallen op het internet en vaker ongewilde seksuele verzoeken krijgen. Door demografische (leeftijd, geslacht, opleidingsniveau), cognitieve (risicoperceptie), psychologische (sensatie zoeken, levenstevredenheid), sociale (hechtheid van het gezin, groepsnormen) en culturele predictoren (traditionalisme) van online seksueel risicogedrag te identificeren, geeft dit proefschrift een genuanceerd beeld van welke adolescenten online seksueel risicogedrag vertonen.

Referenties

- Boies, S. C., Cooper, A., & Osborne, C. S. (2004). Variations in internet-related problems and psychosocial functioning in online sexual activities: Implications for social and sexual development of young adults. *Cyberpsychology & Behavior, 7*, 207-230.
- Dahl, R. E. (2004). Adolescent brain development: A period of vulnerabilities and opportunities - Keynote address. *Adolescent Brain Development: Vulnerabilities and Opportunities, 1021*, 1-22.
- Steinberg, L. (2007). Risk taking in adolescence. New perspectives from brain and behavioral science. *Current Directions in Psychological Science, 16*, 55-59.
- Subrahmanyam, K., & Smahel, D. (2011). Sexuality on the internet: Sexual exploration, cybersex, and pornography. In K. Subrahmanyam & D. Smahel (Eds.), *Digital youth: The role of media in development* (pp. 41-55). New York: Springer.
- Turow, J. (1999). The internet and the family: The view from the parents - the view from the press. Philadelphia, PA: Annenberg Public Policy Center.
- Valkenburg, P. M., & Peter, J. (2011). Online communication among adolescents: An integrated model of its attraction, opportunities, and risks. *Journal of Adolescent Health, 48*, 121-127.
- Wartella, E. A., & Jennings, N. (2001). Children and computers: New technology – old concerns. *The Future of Children, 10*, 31-43.
- Ybarra, M. L., Mitchell, K. J., Finkelhor, D., & Wolak, J. (2007). Internet prevention messages - Targeting the right online behaviors. *Archives of Pediatrics & Adolescent Medicine, 161*, 138-145.